

ФРОНТИР

ЗОРЯНА БИНДАС

Є ПУЛЬС!

Харків
«ФОЛІО»
2025

ВСТУП

Рятувати людей після обстрілу, знаючи, що зараз обов'язково вдарять по тобі...

З початком повномасштабної війни росії проти України посилювались обстріли на Донеччині. Росія вбила цивільних, запускала ракети по вокзалах, ринках, багатоповерхівках, закладах громадського харчування. У березні 2022 року з місцевих поліціантів, які працювали у Тренінговому центрі, почали формувати перші екіпажі парамедиків. Вони вже мали попередню підготовку та вміли працювати з пораненими, тож виїжджали на місця обстрілів, щоб надати допомогу постраждалим. Згодом до них приєдналися колеги з інших підрозділів. Усі пройшли навчання, отримали сертифікати про те, що можуть надавати домедичну допомогу.

Парамедики Донеччини — підрозділ Національної поліції України. Це 10 груп, які працюють на лінії фронту і першими виїжджають після обстрілів туди, куди не може дістатися «швидка». Вони чергують цілодобово, відразу вирушають на місця влучань, дістають людей з-під завалів, надають першу медичну допомогу та евакуюють постраждалих до лікарень. Якщо потрібно, допомагають евакуювати до безпечніших регіонів; надають психологічну підтримку.

Після обстрілу, коли на місце приїжджають рятувальники та поліціанти, росіяни часто б'ють повторно: навмисно, щоб вбити тих, хто рятує цивільних.

— Буває, ти їдеш кудись і розумієш, що за кілометр починають працювати FPV-дрони, артилерія, тебе всі бачать, ти «жирна» ціль, бо ти — медик. Для кацапів навіть жирніша, ніж снайпер. Тому вбити чи взяти в полон медика — це «джек-пот», — розповідає парамедик Аяз Салехли.

Бувало, парамедики продовжували надавати допомогу навіть після того, як самі отримали поранення. Так, у 2023 році росія обстріляла п'ятиповерховий будинок у Покровську, а коли рятувальна операція була в розпалі, евакуювали людей, ворожі війська завдали другого удару. Тоді загинуло дев'ять осіб, постраждало 86, у тому числі 36 поліціантів, з них четверо парамедиків. З переломами та численними пораненнями вони продовжили надавати допомогу іншим.

— Колись таке я і в страшному сні б не побачив, а зараз це моя робота. Я вважаю, що якщо ти врятував хоч одну людину, то вже не даремно жив. Людське життя безцінне, — говорить парамедик Сергій Сластенко.

Поліціанти-парамедики надавали допомогу людям у місцях масованих обстрілів: вокзал у Краматорську, п'ятиповерхівка та готель «Дружба» у Покровську, ринок в Костянтинівці, піцерія RIA в Краматорську, лікарня у Селидовому, ставок у Костянтинівці та багато інших. З березня 2022 року до червня 2024 року

парамедики Донеччини здійснили більш як дві тисячі виїздів та врятували майже 900 людей.

У цій книжці — 21 історія парамедиків, з перших вуст. Їхня робота — це постійний ризик, а життя нагадує «екшн» про американських супергероїв. Та парамедики — звичайні люди без суперздібностей, які знаходять сили допомагати іншим навіть у найважливіші моменти. Їхні історії — про мужність, людяність і справжню силу духу, вони нагадують, що у найтемніші часи цей світ змінюють справді світлі люди.

ВІД АВТОРКИ

На початку 2023 року я їздила на Донеччину, щоб зняти історію про свого друга Андрія Ткачука — чемпіона світу з дводобового бігу на тредмилі. Він у перший день повномасштабного вторгнення відмовився від спортивної кар'єри, до якої йшов все своє життя, і вирушив захищати Україну в найбільш суворі умови. Тоді до Слов'янська я доїхала потягом, а звідти до місця призначення мене завіз товариш-військовий, який теж працював на тому керунку. За кілька днів я відзняла про Андрія все, що хотіла, а коли прийшов час повертатись у Тернопіль, виявилось, що всі квитки з найближчих міст — Краматорська та Слов'янська — розкупили. Халепа: мені слід було вернутися на роботу.

Та, за збігом обставин, до мого друга приїхали волонтери, частина з них — іспанці, щоб запросити на забіг у своїй країні. Виявляється, мій друг, ім'я якого не сильно відоме українцям, в Іспанії ледь не національний герой. Уявіть на секундочку: іспанці їхали на передову(!) просто для того, щоб особисто запросити Андрія та передати допомогу його підрозділу. Волонтерка, яка власне все організувала, жила у Львові. Вона подбала про поліційний супровід іноземних гостей і транспорт, в якому для мене знайшлося вільне місце до Тернополя. Так я «впала цим людям на хвіст».

Та дорогою у волонтерів було ще кілька справ, зокрема, роздати речі та харчі цивільним. І от ми вибралися зі зруйнованого села та зупинилися віддати допомогу біля багатоповерхівок у Лимані. Це вже умовний тил, тож ми почувалися в безпеці. Люди швидко розібрали продукти, а потім довго роздивлялись одяг, підшукуючи речі собі та сусідам. Усе це тривало дещо довго. Надто довго. Я зайшла в бус почекати, бо на вулиці було холодно, аж тут почула свист і вибух. Усе відбулося мментально: я не встигла б нічого зробити, навіть якби дуже хотіла. В бусі були ще інші люди, зокрема водій та його дружина. Ми вибігли на вулицю та помчали під будинок. Ракета, як з'ясувалося потім, влучила у сусідній будинок.

Поліціанти, які супроводжували іспанців, виявилися парамедиками. Вони зреагували миттєво: запитали, чи потрібна комусь допомога, чи всі цілі. Нікого не поранило, але дехто дуже сильно перелякався. Парамедики наказали нам бігти в укриття, оскільки може бути повторний удар. А самі помчали на місце влучення надавати допомогу тим, хто її потребує. Та ракета поцілила в будинок, який вже й так був зруйнований, тож у ньому ніхто не жив. Постраждалих не було. Ми за якийсь час вийшли з підвалу, місцева мешканка запросила нас до себе в квартиру. Ми мило поговорили, а потім вирушили в Краматорськ поїсти. Завдяки тому обстрілу я побачила, як працюють поліціанти-парамедики. Ми з ними ще трохи поспілкувалися та обмінялися контактами.

Я почала стежити за роботою парамедиків Донецчини, власне, якщо я бачила зведення про обстріли в тому регіоні, то точно знала: вони там працювали.

Саме ці парамедики рятували людей при масованих обстрілах на Донеччині: вокзал та піцерія RIA у Краматорську, готель «Дружба» у Покровську, ринок у Костянтинівці, лікарня в Селидовому та багато інших місць.

— Ти знаєш, я тоді подумав, що ти дружина чи дівчина Андрія Ткачука, якщо вирішила їхати в такі місця до нього. А виявилось, що все це заради сюжету, — розповідав мені потім тодішній керівник групи парамедиків Олександр Савенко, жартома (чи ні) запрошуючи працювати у них.

Восени 2023 року Олександр телефонував поділитись ідеєю про книжку та запитав, чи не знаю я письменника, якому було б цікаво записати історії парамедиків.

— Ні слова більше!

Вже в грудні я взяла відпустку та поїхала працювати з парамедиками на Донеччині. У той момент я наївно думала, що зроблю першу чернетку рукопису за місяць, але робота забрала у мене понад пів року. Слухаючи розповіді та збираючи їх в історії, я одночасно нескінченно захоплювалася кожним героєм та героїнею, але витратила багато часу та сил, щоб осмислити та перетравити все, що відбувається. На моєму диктофоні півтори доби диктофонних записів, у месенджерах — фото та кілька годин відео з нагрудних камер. Бачити та опрацьовувати все це було морально складно: під час обстрілів вдається врятувати далеко не всіх, а те, що відбувається з людськими тілами на місцях таких подій, краще не бачити нікому. Я навіть злилася на себе: вони

стикаються з усім цим щодня, а мені бракує ресурсу, щоб просто подивитися ці важкі записи. Та я розуміла, що світ має знати їхні історії: з одного боку — це дуже особисті переживання парамедиків, якими вони щедро діляться, з іншого — документування російських злочинів.

21-річна дівчина, яка могла б попивати мохіто десь в європейській столиці, натомість збирає людей по фрагментах у пакети. Азербайджанці, які готові покласти свої життя заради перемоги України, працюють без вихідних. Багатодітний батько, який би міг жити своє щасливе життя десь якомога далі від фронту, бо має законне право не воювати, натомість очолює 10 груп парамедиків і сам виїжджає на всі можливі обстріли. У кожного з них свої історії та причини, а для мене було великою честю їх послухати й записати, щоразу дивуючись, на що здатні люди заради людей.

Я рада, що потрапила під той обстріл у Лимані, бо інакше б не познайомилась із парамедиками Донеччини. У книжці не обійшлося без суму й згадок про втрати, та я дуже намагалася скоротити до мінімуму чутливі моменти. Росія щодня обстрілює Донеччину та вбиває цивільних, але ця книжка — про життя. Парамедики Донеччини виїжджають «на обстріли», розуміючи, що їх можуть накрити вогнем. Вони щодня «грають в піжмурки зі смертю», ризикуючи собою, щоб рятувати життя сотень людей.

Подяка

Висловлюю щирю вдячність екскерівнику групи парамедиків Донеччини Олександрю Савенку, начальнику ГУ Національної поліції в Донецькій області Руслану Осипенку та заступнику начальника ГУ Національної поліції в Донецькій області Олексію Шевченку за повну довіру та всебічне сприяння у написанні книжки, а також всім героям за відкритість та щирість.

**ОЛЕКСАНДР САВЕНКО:
«ДЛЯ ЧОГО Я ЦЕ РОБЛЮ?
У МЕНЕ ТРОЄ ДІТЕЙ.
Я — УКРАЇНЕЦЬ»**

Хотів служити в армії, бо це престижно

Як тільки я закінчив школу, захотів у армію. Мені було 17 років. Пішов до військкомату, пройшов медкомісію. Хотів служити, це престижно. З одного боку — не думав, що буде така війна, але, можливо, підсвідомо готувався до цього. У 18 років я нарешті пішов у армію, служив у Хмельницькій області, у Шепетівці. Мене призначили командиром відділення. Молодшим сержантом направили до Кривого Рогу, до сімнадцятої

танкової, я був там командиром відділення. Вийшов на «дембель» молодшим сержантом. Потім я захотів до поліції, тоді ще міліції. Пішов до міського відділу, до Державної служби охорони, пройшов навчання. Два роки на різних посадах — це інкасація, а також групи затримання, у місті Костянтинівка. Потім п'ять років у Константинівському відділі поліції пропрацював конвоїром. Це мені допомогло краще пізнавати людей. Як навчання з психології, бо ти спілкуєшся з різними людьми, серед яких є крадії, вбивці, наркозалежні. У 2017 році я прийшов до Тренінгового центру як інструктор. Три роки проходив різні курси інструкторів. У 2020 році мене запросили на посаду начальника Тренінгового центру. Так, ми працюємо як парамедики, але ще навчаємо поліціантів.

Тренінговий центр — це окремих підрозділ поліції, який займається підготовкою поліціантів: фізичною, вогневою, домедичною, а також тактичною.

У грудні 2021 року ми проводили окремі заняття, а також тренінги з домедичної підготовки. Мені запам'яталось 15 лютого 2022 року, як день можливого повномасштабного вторгнення. Тоді ми базувались у Маріуполі. Ми бачили, що біля кордону збираються російські війська. Я запропонував керівництву проводити більше занять з вогневої підготовки. У нас була можливість, бо ми працювали на базі Донецького університету внутрішніх справ, у Тренінговому центрі був 100-метровий тир. Мою пропозицію більше тренуватися зустріли з розумінням. Оскільки ми межували з окупованими територіями, керівництво постійно проводило навчання, навчальні тривоги, збирали особовий

склад. Ми готувалися до будь-яких завдань, які перед нами могло поставити керівництво країни.

Ввечері 23-го лютого в Маріуполі було дуже сіро

У Маріуполі відчувалася загроза нападу. Ми думали, що вторгнення станеться на Донецькому напрямку, але ніхто не уявляв, що воно відбудеться на Київщині, Чернігівщині, Сумщині, Харківщині та Херсонщині.

Були впевнені, що біля Новоазовська в нас дуже міцна оборона, що хлопці з «Азова» не дадуть пройти. Хтось сказав, що напад відбудеться 24-го числа з Харківської області. Я не міг повірити в це. Але ввечері 23 числа я провів нараду з особовим складом. Всім сказав, щоб були готові. У нас був план евакуації наших сімей, а ми мали виконувати завдання, які перед нами поставлять.

Маріуполь — місто, яке дуже виросло за останні роки. Воно було надзвичайно красиве, місто майбутнього. А вечір 23 лютого пам'ятаю дуже сірим, я не міг впізнати Маріуполь. Я зайшов до керівника, він сказав, що потрібні два моїх бійці. Вони якраз виконували одне зі завдань вночі. Йому потрібні були найкращі, перевірені люди. Я надав двох своїх інструкторів. Вони охороняли особливо важливий об'єкт.

24 лютого я прокинувся о четвертій ранку, підійшов до комп'ютера, шукав новини. Жив на 8 поверсі дев'ятиповерхівки. Все було тихо. Маріуполь спав. Я подзвонив своїм хлопцям, вони сказали, що в них все спокійно. Я відчув полегшення, що нічого поганого не відбудеться. Вже хотів ще подрімати пів години

і почув вибухи. Моя дружина і діти перелякалися. Побачив у месенджері, що бойова тривога по Волновасі. Мені одразу подзвонив начальник. Він оголосив бойову тривогу, ми мали прибути у встановлене місце і доповісти, що весь підрозділ готовий виконувати бойове завдання. Зібралися дуже швидко, ми це відпрацьовували, були екіпіровані, з рюкзаками. В цей період, коли ми збирались, чули постійні вибухи. В Тренінговому центрі я зібрав особовий склад. Подивився в обличчя хлопців: розгубленості не було, кожен знав, що потрібно робити. Коли ми прибули до поліції, отримали зброю. Це зараз я постійно ношу зброю, під час повномасштабного вторгнення, а тоді ми отримували зброю, лише коли заступали на чергування.

Дорога в Покровськ

Ми бачили, як багато людей виїжджало 24 лютого з Маріуполя. У попередні роки місто показувало окупованим містам, тому ж Донецьку, як можна розвиватись. Там жило дуже багато патріотів. Росіяни не любили Маріуполь і його жителів. Старший інструктор мав вивезти наші сім'ї до Запоріжжя. Коли вони зібралися на евакуацію, дружина мого підлеглого запізналась. Я тоді її висварив, що вона затрималась, а по суті вона цим врятувала життя нашим родинам. Бо за 10 хвилин до того, як вони мали прибути на блокпост, туди було пряме влучання. Вони б загинули.

Ми ночували в Головному управлінні всім особовим складом на підлозі на килимках, але нам було затишно. 25-го числа викликав керівник і сказав мені, що є бойове

завдання, яке ми повинні виконати нашим підрозділом. У нас був автомобіль «Газель» з цінним вантажем, а також ще кілька автомобілів, якими ми мали дістатися Покровська. Їхали та не знали, якими дорогами можна пересуватись. Щоразу надходила якась інша інформація — що вже захоплений Бердянськ, що хочуть закрити Маріуполь, його оточити. Ми побачили військових, я зрозумів, що вони після бою. Вони були трохи приголомшені. Я спитав їх, що там далі. Вони сказали, що не знають. Я доповів керівнику. У нас був дуже цінний вантаж. Не хотілось потрапити десь у засідку. Керівник сказав, що дороги чисті. Десь о 1:00 ночі ми зібрались у Покровську в актовій залі, а потім вночі поїхали до інструктора на квартиру. Нас було дев'ятеро осіб особового складу, ми ночували з автоматами.

Зранку доповіли, що частково евакуювали обладнання Тренінгового центру, ми його вивезли. Це комп'ютери і майно Національної поліції. Особистих речей з Маріуполя я не взяв, лише те, що було на мені. Дехто з наших колег через кілька днів супроводжував цивільних, які намагалися виїхати. Вони потрапили в полон, серед них — мій друг Микола Самойленко, працівник спецпідрозділу КОРД. Його катували в полоні, він загинув. Також два його товариші потрапили в полон, про них немає інформації.

Перший обстріл

Десь п'ятого або шостого березня відбувся обстріл міста Покровськ. Я щойно закінчив зміну. Обстріляли «Смерчем», касетними боеприпасами. До цього я не

Евакуація пораненого

чув подібного. Відбувся вибух в небі, а потім вибухи на землі. Сьомого березня викликав генерал, начальник поліції Донеччини Руслан Осипенко, віддав наказ організувати групу парамедиків. Коли були обстріли, швидка допомога відмовлялась їхати. Вони ж цивільні люди. Нам сказали, що ми надаватимемо допомогу, працюватимемо спільно з ДСНС. Групи парамедиків були створені у Покровську, Краматорську, Кураховому.

Тільки я від'їхав від приміщення ДСНС, мене набрали зі швидкої допомоги і сказали, що в них є виклик на залізничний вокзал, поранення внаслідок вибуху отримав працівник залізниці. Ми прибули туди. Приїхали також рятувальники та швидка допомога. Нам треба було ще пройти метрів 700, щоб дістатися до цього чоловіка. Працівники «швидкої» сказали, що не підуть. ДСНСники викликали саперів. Чоловік був

середнього віку, неповна ампутація правої ноги. Ми поставили турнікет, поклали на ноші. Він постійно кричав, що йому боляче, просив щось йому вколоти. Ми пронесли його метрів 500 і до нас підбігли лікарі швидкої допомоги. Йому ввели знеболювальне. Він був у свідомості, ми постійно з ним говорили. У мене було відчуття, що там дуже небезпечно. Ми розуміли, що він на чомусь підірвався, я переживав за особовий склад, щоб вони не отримали поранення. Наступного дня я дізнався, що там, де він отримав поранення, була ще «бомбочка» зі «Смерча». Потім вибухотехніки її підірвали. Перед тим був обстріл, два снаряди не розірвались. Той чоловік за такий снаряд зачепився.

«Подумав, що це вже все»

17 березня знову відбувся обстріл Покровська. Я добре пам'ятаю цей день. Ми жили всі разом в орендованій квартирі на першому поверсі п'ятиповерхівки. Десять людей. У той день заїхали на обід перекусити, і почався обстріл нашого району. Ми вибігли до коридору і вперше я подумав, що це вже все. Бо було дуже близько. З кожним вибухом я думав, що влучать. Потім ми почули крик. Вийшли, я побачив старшу жінку. Вона казала, що їй щось влетіло в спину. Я почав роздивлятись, підняв светр, не побачив нічого. Вона жалілася. Обстріл тривав. Я її оглядав на сходовій клітці. Спочатку подумав, що жінка перелякалась. Їй було десь 75 років. На шкірі складки, рана була десь між ними. Я побачив на майці пляму крові, зрозумів, що вона поранена. Мій заступник надавав їй допомогу,

ЗМІСТ

Вступ	3
Від авторки	6
Подяка	10
Олександр Савенко: «Для чого я це роблю? У мене троє дітей. Я — українець»	11
«Равлик»: «Я не знаю, як нам пощастило вижити в Маріуполі»	27
Андрій Булавін: «Не можу колупатись у комп'ютері, коли страждають люди»	36
Ілля Петренко: «Працював персональним тренером, коли почалась війна — захотілось змінити життя»	49
Ірина Шушура: «Я люблю свою роботу. У мене ж була мрія дитинства»	58
Аяз Салехли: «Битимемось до останнього. Боятися в мене нема часу»	65
Андрій Степаніщенко: «У мене маленький син. Я хочу, щоб він жив у вільній та сильній Україні»	80
Олександр Чівенков: «Середній палець став кривий. Буду показувати його росіянам» ..	88

Єгор Зелик: «Кожен повинен робити те, що вміє. Я — надавати допомогу» . . .	99
Дмитро Колодюк: «Розуміли, що їхатимемо під обстріли, але ніхто не відмовився»	108
Данило Таранюк: «Ми станемо дуже сильною країною»	116
Ігор Ткачук: «Рятувати життя і бути опорою»	124
Мар'яна Ткаченко: «Це можливість зробити світ безпечнішим»	135
Микита Комісарчук: «Радий, що даю другий шанс на життя»	152
Олег Сізов: «Я знаю, що ми рятуємо життя. Мені цього достатньо»	158
Сергій Сластенко: «Якщо ти врятував хоч одну людину, то даремно жив»	167
Олександр Лизогуб: «Після перемоги я медичну сумку не розпакую»	175
Руслан Губанов: «Хочеш всіх врятувати, але ж не можеш воскресити»	185
Анна Мирошніченко: «Я обов'язково поїду в Донецьк. Додому»	198
Данило Чайка: «Попрацював на шахті, але зрозумів, що хочу рятувати людей»	205
Акшин Салехли: «Двічі вголос читаю “Отче наш” і проколюю йому легеню»	213